

Marià Villangómez: Eivissa esdevingué un vers

per *Victorí Planells*

A darrers de 1983, el Govern Balear concedí la Medalla d'Or de la Comunitat Autònoma a l'il·lustre escriptor eivissenc M. Villangómez Llobet, juntament amb Francesc de B. Moll i Llorenç Villalonga, que la rebia a títol pòstum. L'Institut d'Estudis Eivissencs valorà satisfactòriament aquell fet pel que podia significar de decantament cap a una justa i necessària recuperació de la nostra llengua i de la nostra cultura i, sobretot, perquè era un reconeixement ben merescut de la feina important i sòlida de les tres persones guardonades.

La revista EIVISSA es complau, avui, a reproduir l'article de Victorí Planells, publicat al diari ÚLTIMA HORA, en ocasió de la concessió de la Medalla a M. Villangómez, que diàriament és present en la callada tasca de l'Institut i de la nostra revista. Serveixin, també, aquestes ratlles per testimoniar el nostre record i la nostra admiració a Francesc de B. Moll, que, en temps més difícils per a la nostra cultura, no va dubtar mai a atendre les consultes i les col·laboracions que des d'Eivissa li plantejàvem.

Teníem la boca closa de por, naixíem orfes de terra, i la nit portava mots i ombres estranyes. Llavors tinguérem els versos d'en Marià Villangómez, clarianes que ens descobriren l'illa: Eivissa:

«D'ara endavant, sota un cel variable,
veuràs muntanyes i petites valls, dins un anell d'escuma;
veuràs camins i cases perdudes, i els arbres i els sembrats,
i les herbes i mates que no sembla ningú».

Versos que ens feren estimar amb tendresa el pi, les margalides i roselles, l'oratge d'una tardor i un tany de romaní. També amb Villangómez, a la vora de la mar, descobrirem els somnis:

«Aquesta lluna pagesa
aquí es més lluna que enlloc.
Sortia grossa i encesa:
ara ha pres un color groc».

I ja llavors exclamàrem amb ell:

«Bé comprenc que això és tota la meva vida».

En Josep Maria Llompart, parlant de la poesia d'en Marià Villangómez, diu que no hi ha «compromís» però tampoc cap «deserció». Cert. No hi havia temps per a panflets: l'illa volia «ésser dita», i el treball dels seus homes:

«Contempleu el paisatge estès per llargues línies,
solcs, camins, horitzons, el torrent i la mar,
i alceu-vos cap als núvols que a dalt s'esfilagarsen.
Esguardeu el treball petit, constant, de l'home,
i el mateix home mut que es perd enmig dels camps».

No hi ha deserció, ho diu la «Cançó pensarosa»:

«Dels meus dolors uns pocs són meus
i els altres de la humanitat...
Ja no sé si sóc jo mateix
o aquesta gent i aquests vells camps».

Però també és cert que la poesia d'en Villangómez ens va empènyer al compromís. Hores i hores amb n'Isidor i en Joan cercàrem «dir l'illa» amb la poesia d'en Villangómez tot repicant les castanyoles i fent sonar la flauta.

A més, l'illa era i vol ésser dita en una llengua:

«Amb la terra rebien uns costums i una parla;
aquesta parla pròpia per la qual eren ells,
no uns altres; una parla de terrassans, de mariners,
que conformava el seu pensar,
no estranya als puigs, als camps,
a l'ona repetida que els cenyia».

Record l'estiu eivissenc del 73, es volia tergiversar el nom dels mots que retrobàvem (a Mallorca parlen de gonellisme) i en Villangómez al mig d'una viva polèmica escriu un article memorable: «Macabich i la llengua de la terra»:

«Els eivissencs, gent de parla catalana com els lleidatans, empordanesos, tarragonins o mallorquins, poden considerar com a propi el català en completa extensió i riquesa».

Així s'acabà la polèmica. Ningú podia negar l'eivissenquisme d'en Villangómez:

«Però no renunció —massa amples són els braços—
a tot aquest paisatge esdevingut paraules,
i el faig i el roure estimaré amb els pins».

«Puc dir terra, camí o núvol com vosaltres
puc dir germà i sentir-me entre germans
i quan dic pàtria dic els vostres somnis».

«Ens entendrem amb llengua que serà feix d'espigues,
i dins la nostra veu es gronxará la pàtria».

Ara que en Marià Villangómez, enemic d'homenatges, rep el reconeixement de la Comunitat Autònoma, amb ell i per ell l'olor de bosc i la salabror marina estan de festa:

«El tambor ja fan sonar,
la flauta ja se sent».

Sobreviurem amb els versos d'en Villangómez:

«Voler l'impossible ens cal
i no que mori el desig».

VICTORÍ PLANELLS
Última Hora, 6-XII-83